

DLA doktori értekezés tézisei

Falvai Anna

Bächer Mihály pályafutása

Pedagógiai munkásság, interpretációs jellegzetességek, fogadtatás

Témavezető: Dalos Anna

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem

**28. számú művészet- és művelődéstörténeti tudományok besorolású
doktori iskola**

Budapest

2019

I. A kutatás előzményei

Doktori értekezésem témája, Bächer Mihály pályájának feldolgozása és művészetének bemutatása interpretációk részletekbe menő elemzésén keresztül egy eddig teljesen feldolgozatlan területre vezetett. Már a témaválasztás során tisztában voltam azzal, hogy munkám témájában eddig semmilyen publikáció nem jelent meg, sőt kutatás sem történt, ilyenformán dolgozatomnak hiánypótló szerepe lehet.

Bächer Iván *Haláltánc* című könyve, mely 2002-ben jelent meg a Göncöl Kiadó gondozásában, az egyetlen mű, mely egy bizonyos nézőpontból bemutatja a művész – az író apjának – személyiségét, életének főbb állomásait és meghatározó részleteit. Ez azonban még a valóságos történetmesélés mellett is inkább irodalom, mint szakmai jellegű munka. A Gádor Ágnes és Szirányi Gábor által szerkesztett, a Zeneakadémia százhuszonöt éves fennállása alkalmából kiadott *Nagy tanárok, híres tanítványok* című kiadványba Fittler Katalin írt rövid bemutatást Bächerről. Ezekon kívül azonban semmilyen szakirodalom nem foglalkozott eddig a témával.

II. Források

Munkám legelején Bächer Iván jóvoltából kézhez kaptam a teljes úgynevezett Bächer-hagyatékot. Ez az anyag két részből tevődik össze. Egyik a művész édesanyjának albuma, melyben fia pályafutásáról újságkivágatok, meghívók, kritikák, vagy kritikarészletek szerepelnek, legtöbbször sajnós adatolás nélkül. Tulajdonképpen erre az anyagra támaszkodva építettem fel Bächer teljes pályafutását. A legfontosabb és legmeghatározóbb forrást azonban mégis a hagyaték másik része, a Magyar Rádióból kikért összes hanganyag jelentette számomra. Bächer hangfelvételeinek hallgatása és elemzése során közelebb tudtam kerülni a zongoraművész személyiségének megértéséhez és jellemzéséhez.

Szintén elsődleges forrás volt számomra Bächer Iván és Bächer Anna segítségnyújtása, akár életrajzi adatokkal, akár egyéb, a témát érintő kérdésekkel kapcsolatban.

A Bächer pedagógiai munkájáról készült fejezetet természetesen volt növendékeinek visszaemlékezései alapján írtam meg. Az interjúk során különböző szemszögekből világították meg számomra Bächer alakját. Ezen kívül fontos és meghatározó forrás volt a Breuer Jánossal és Kocsis Zoltánnal készített interjúm is.

Bächer előadóművészi tevékenységének felkutatására az MTA BTK Zenetudományi Intézet Budapesti Hangversenyek Katalógusa szolgáltatott forrást. A Zeneakadémia Könyvtárában pedig Filharmónia Műsorfüzetek közt kutatva – harmincöt év teljes anyagának átvizsgálásával –, értékes és kiváló kritikákat találtam. Emellett meg kell említenem még az arcanum.hu internetes adatbázist, melyben régi folyóiratok közt keresve Bächerről megjelent cikkeket találtam, vagy meglévő újságkivágatok adatait tudtam pontosítani.

III. Módszer

Első feladatomban a hagyaték rendszerezése, ezzel együtt a rendkívül hiányos adatok lehetőség szerinti visszakeresése és pontosítása volt. Ebben a munkában nagy segítségemre volt a Zeneakadémia Könyvtárának arcanum.hu internetes adatbázisa, melyen régi folyóiratok között kereshettem, így sok esetben a gyűjtemény újságkivágatainak adatait is megtaláltam.

Ezzel egy időben elkezdtem összeírni és táblázatba foglalni Bächer budapesti hangversenyeit. Ennek pontosítására és kibővítésére az MTA BTK Zenetudományi Intézet Budapesti Hangversenyek Katalógusában kutatva volt lehetőségem. A táblázatban kitértem a hangversenyek dátumára, a helyszínre, az adott műsorra, az esetleges közreműködőkre, valamint, ha megjelent kritika a koncertről, annak írójára és forrására.

Ezután hozzáálltam a Zeneakadémia Évkönyveinek átvizsgálásához. Először Bächer tanulmányi éveit, majd a Zeneakadémián tanárként eltöltött időszakot ellenőriztem.

Hosszú időt igényelt az a munka, melyet a Zeneakadémia Könyvtárában végeztem a Bächerről megjelent kritikák felkutatásával. Mivel Bächer 1952-től 1987-ig az Országos Filharmónia szólistája volt, a legtöbb anyagra a harmincöt év Filharmónia Műsorfüzeteinek átvizsgálása során bukkantam. Ezen kritikák átolvasása és elemzése révén jött létre a Bächer kritikai fogadásával foglalkozó fejezet.

Azonban már a kezdetektől nyilvánvaló volt számomra, hogy legfontosabb feladatomban a disszertáció megírása során Bächer hanganyagainak hallgatása és előadóművészi tevékenységének, interpretációs jellemzőinek elemzése. Az idő előrehaladtával fokozatosan kristályosodott ki előttem a két mű, melynek előadását részletesen elemzem dolgozatom harmadik részében: Beethoven op. 111-es c-moll szonátája és Liszt: *Haláltánca*.

IV. Eredmények

Disszertációm három nagy részben elkülönítve foglalkozik Bächer művészetével, különböző szempontok alapján. Az első rész öt fejezetében ismertetem Bächer életútját, valamint tanári pályáját. A másodikban mint koncertező művészt mutatom be, és interjúk felhasználásával előadóművészetét ismertetem. Az utolsó részben pedig Bächer zongorázását elemzem hangfelvételek alapján részletesen, két különböző módszerrel.

Munkám eredményeként létrejött egy táblázat, melyben Bächer budapesti hangversenyeit gyűjtöttem össze. E kutatómunkám révén gyűjtésem részletesebb és kiterjedtebb lett, mint az MTA BTK ZTI Budapesti Hangversenyek online adatbázisa – noha annak korábbi forrásán, a hangverseny-katalóguson alapszik. A Zeneakadémia Évkönyveinek segítségével összeírtam Bächer harmincéves pedagógusi pályájának növendékeit, valamint teljes diszkográfiáját, szóló- és kamarafelvételeket egyaránt beleértve.

Ezen kívül nem elhanyagolható az a nyolcvannyalc kritika, melyet kutatómunkám során gyűjtöttem Bächer koncertjeiről.

Munkám, reményeim szerint, felkeltheti napjaink zongoristáinak érdeklődését Bächer művészete iránt.